

memben pa je tudi osebni odnos interpretu: »Strast je pomembna – pozabi na strokovni pristop! Če ne boste zaljubljeni v stvar, tudi drugih ne boste prepričali,« je poudarila mag. Keršič Svetelova.

Po koncu seminarja smo se udeležili vodenega ogleda Muzeja Cerkniskega jezera, po njem pa smo se spet zbrali na sklepni diskusiji. Na primeru videne interpretacije dediščine Cerkniskega jezera smo se pogovarjali o možnostih dopolnitve in nadgradi-

tve tega turističnega produkta. Predavateljica je predstavila in analizirala še številne druge primere (poskusov) interpretacije iz Slovenije in tujine. Razložila je, zakaj določeni primeri muzejskih prezentacij, informacijskih tabel, učnih poti in spominkov ne delujejo in učinkujejo nasprotno zaželenemu. Predstavila je primere dobrih praks in pojasnila, kako se jim lahko približamo z upoštevanjem ugotovitev interpretacijske stroke.

(PO)USTVARJANJE PLESNE DEDIŠČINE

14. oktobra 2014 je v Slovenskem etnografskem muzeju v organizaciji Slovenskega etnološkega društva, Akademске folklorne skupine France Marolt in Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD) potekala prva iz niza okroglih miz o (po)ustvarjanju plesne dediščine. Pobudnik strokovnih razprav je društvo Akademška folklorna skupina France Marolt, ki je po letošnji ukinitvi programskega financiranja s strani Ministrstva za kulturo začela tudi javno opozarjati na problematičen status folklorne dejavnosti na Slovenskem – na zanemarjenost in finančno podhranjenost, pomanjkanje strokovnega zanimanja in nacionalne razvojne strategije. Na okrogli mizi so sodelovali: Tjaša Ferenc Trampuš, svetovalka za folklorno dejavnost pri JSKD, dr. Saša Poljak Istenič, raziskovalka iz Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU, Tomaž Simetinger, umetniški vodja Akademске folklorne skupine France Marolt, in Anita Matkovič, etnologinja kustosinja v Belokranjskem muzeju Metlika. Okroglo mizo sem povezovala podpisana.¹

Govorci so v odprti razpravi z občinstvom iz etnoloških in etnokoreoloških vrst iskali odgovore na vprašanja, kakšna je vloga folklornih skupin (ali, širše, (po)ustvarjalcev plesne dediščine), kakšne modele (po)ustvarjanja spodbujati v bodoče, kako zainteresirati etnologe za preučevanje preteklih (in sodobnih) plesnih praks ter s tem omogočiti pridobivanje znanstvenega gradiva kot vira in navdih za odrske predstavitve. Soglašali so, da so spremembe potrebne in da je največja težava, ali lahko folklorna dejavnost v trenutnem kulturnem modelu sploh preživi. Sklepa sta dva: folklorne dejavnosti ne gre odvzeti statusa ustvarjalne dejavnosti, ki deluje na polju umetnosti, prav tako pa je nujna večja povezanost z etnologijo in sorodnimi vedami, saj je etnokoreologija močno zapostavljena in kljub velikim potrebam ni rešeno vprašanje systemskega preučevanja.

Dejavnost (po)ustvarjalcev plesne dediščine je umetnost. Namero dosedanje kulturne politike, ki želi folklorne dejavnosti odvzeti status umetniške ustvarjalne dejavnosti, njene akterje pa definirati kot neustvarjalne »žive muzeje ljudskega izročila«, etnologi odločno zavračajo in se strinjajo, da je ples umetnost,

odrsko uprizorjanje ljudskega plesa pa ustvarjalno, umetniško delo. Zato je treba folklorno plesno dejavnost obravnavati enakovredno kot vse druge dejavnosti, pri katerih se o »umetniškosti« sploh ne sprašujemo, npr. pri glasbeni, zborovski, orkestrski, gledališki idr. Folklorne (po)ustvarjalci ne le, da »ohranjajo« ali »konzervirajo« šege, navade, plese, petje ali oblačilno dediščino, prav nasprotno, njihova dejavnost je umetniška, navdih za sodobno uprizorjanje pa črpajo prav iz teh virov. Umetniško delovanje folklornih skupin je treba nujno ločiti od problematičnega koncepta avtentičnosti in stereotipne ljudskosti ter ustvariti, spodbujati in podpirati kakovost in vrhunskost. Določiti je treba jasna merila, ki bodo navodilo za kakovostnejše, zahtevnejše razmišljanje (po)ustvarjalcev, ter prevetriti pogosto nejasna in, če ne zastarela, ponekod premalo, drugod pa preveč definirana merila, ki temeljijo na spornih konceptualnih premislekih.

Etnologija se mora vključiti v preučevanje plesnih praks

Pri raziskavah plesa močno pogrešamo etnološko znanje, zato folklorne (po)ustvarjalci črpajo iz del ljubiteljskih raziskovalcev. Opraviti imamo z zelo nenavadnim nasprotjem; vsa folklorna dejavnost sloni na naključju in prostem času ljubiteljev. Če se ozremo po sosedstvu (Madžarska, Hrvaška), je položaj bistveno drugačen (poklicni folklorne ansambli, inštituti, srednješolski in fakultetni program itn.). Udeleženci so bili soglasni, da je nujno treba spodbuditi zanimanje etnologov za preučevanje plesne kulture, prav tako so izrazili skrb ob dejstvu, da v vsej državi v nobeni izmed znanstvenoraziskovalnih in pedagoških institucij nimamo systemsko zagotovljenega niti enega samega delovnega mesta raziskovalca plesne kulture. Prav tako želijo, da bi v izsledkih etnoloških raziskav folklorne ustvarjalci našli navdih. Dr. Saša Poljak Istenič predlaga tudi vpis določenih elementov plesnega izročila oz. folklornih skupin v *Register žive dediščine*. Znanstveni vidik delovanja folklornih skupin ne sme biti prepuščen ljubiteljem. Seminarji JSKD so informativni, koristni in vse raznovrstnejši, vendar žal ne zadoščajo. Potrebujemo formalen izobraževalni program, bodisi v srednjih šolah ali na fakultetah, kjer se bodo šolali izobraženci, ki želijo delovati na področju folklorne dejavnosti.

V Sloveniji se ni delno profesionaliziral niti en ansambel, kot poklicne folklorne skupine pogosto imenujejo na tujem, niti no-

¹ Aktivna folklornica in nekdanja dolgoletna predsednica Akademске folklorne skupine France Marolt (2007-2010 in 2012-2014).

Sodelujoči na okrogli mizi (z leve proti desni): Ana Eterović, Anita Matkovič, Tomaž Simetinger, dr. Saša Poljak Istenič in Tjaša Ferenc Trampuš.

Foto: Janez Klemenčič, Ljubljana, 14. 10. 2014.

Tomaž Simetinger, umetniški vodja Akademske folklorne skupine France Marolt in pobudnik okroglih miz.

Foto: Janez Klemenčič, Ljubljana, 14. 10. 2014.

Akademska folklorna skupina France Marolt predstavlja koroške plesne na regijskem srečanju odraslih folklornih skupin.

Foto: Janez Eržen, Lendava, julij 2013.

benemu ni bil dodeljen status nacionalnega pomena, kaj šele, da bi imeli finančno in prostorsko podprt nacionalni program. To pomeni, da od 10.000 folklornikov, ki delujejo v okrog 500 folklornih skupinah, ni noben zaposlen na folklornem področju, saj je to s sredstvi, ki jih resorne institucije namenjajo tej zvrsti, povsem nemogoče. V Razvidu samozaposlenih Ministrstva za kulturo je trenutno 126 plesalcev, koreografov in *performerjev*, med njimi ni nobenega folklornika. Večina se ukvarja s sodobnim plesom.²

² Stanje v Razvidu samozaposlenih na Ministrstvu za kulturo 29. 9. 2014. Po dosegljivih podatkih se v Sloveniji s (po)ustvarjanjem plesnega izročila preživljata dve osebi, ki ustvarjata na področju plesne dediščine manjšinskih etničnih skupnosti, vendar je ob tem treba poudariti, da gre pri folklornih skupinah manjšinskih etničnih skupnosti za povsem drugačen razvoj dejavnosti in način financiranja. Omeniti je treba tudi Zavod Etnika, ki se v okviru plesne šole in otroških delavnic ukvarja tudi (a ne izključno) s poučevanjem ljudskega plesa. Prekernih delavcev na pod-

Vrhunska društva na področju ljubiteljske dejavnosti se morajo vsaj (pol)profesionalizirati. Vse druge dejavnosti, zborovska, baletna, simfonično- in pihalnoorkestrska, sodobna plesna, gledališka in filmska imajo osrednje profesionalne ustanove, ki skrbijo za razvoj teh zvrsti kulture. Folklorna dejavnost je s tem podvržena hudemu kadrovskemu primanjkljaju, ki pa ga ni mogoče rešiti brez systemske državne pomoči. Če si želimo presežke, so ti vedno povezani s sredstvi.

Dosedanji model delovanja folklornih skupin se je izčrpal, iskati moramo nove modele ustvarjalnosti in financiranja, kar bo tema prihodnjih strokovnih debat v Slovenskem etnografskem muzeju. Vabljeni!

ročju umetniškega (po)ustvarjanja folklornih skupin, torej, vsaj zaenkrat, ni.